

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

25 november 2008

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek
wat de onderhoudsbijdragen
voor kinderen betreft**

(ingediend door
mevrouw Katrien Schryvers c.s.)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

25 novembre 2008

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code civil en ce qui
concerne les contributions alimentaires
pour les enfants**

(déposée par
Mme Katrien Schryvers et consorts)

SAMENVATTING

Momenteel worden de onderhoudsbijdragen voor kinderen niet automatisch geïndexeerd of verhoogd met een coëfficiënt bij het bereiken van een bepaalde leeftijd.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe deze maatregelen in te voeren.

RÉSUMÉ

Actuellement, les contributions alimentaires pour les enfants ne sont pas automatiquement indexées ni majorées lorsqu'est atteint à un âge donné.

La présente proposition de loi vise à instaurer ces mesures.

cdH	:	centre démocrate Humaniste		
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams		
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen		
FN	:	Front National		
LDD	:	Lijst Dedecker		
MR	:	Mouvement Réformateur		
N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie		
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten		
PS	:	Parti Socialiste		
sp.a+VI.Pro	:	Socialistische partij anders + VlaamsProgressieven		
VB	:	Vlaams Belang		

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 52 0000/000 :	Parlementair document van de 52 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 52 0000/000 :	Document parlementaire de la 52 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV :	Beknopt Verslag (blauwe kaft)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)	CRIV :	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN :	Plenum	PLEN :	Séance plénière
COM :	Commissievergadering	COM :	Réunion de commission
MOT :	moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT :	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
Bestellingen :	Commandes :
Natieplein 2	Place de la Nation 2
1008 Brussel	1008 Bruxelles
Tel. : 02/ 549 81 60	Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be	www.laChambre.be
e-mail : publicaties@deKamer.be	e-mail : publications@laChambre.be

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De ouders dienen naar evenredigheid van hun middelen te zorgen voor het levensonderhoud, het toezicht, de opvoeding en de opleiding van hun kinderen (art. 203, § 1, B.W.). Indien de opleiding niet voltooid is, loopt de verplichting door na de meerderjarigheid van het kind (art. 203, § 2, B.W.).

Ingeval de ouders niet meer samenleven, kan elk van de ouders van de andere ouder diens bijdrage vorderen in de kosten die voortvloeien uit artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek. De ouders kunnen hierover ook een overeenkomst afsluiten, voor zover die de rechtmatige belangen van het kind niet miskent. Elk beding waarbij de ene ouder de andere ouder ontheft van zijn verplichting bedoeld in artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek is nietig. Een overeenkomst wordt bijvoorbeeld in het kader van een echtscheiding door onderlinge toestemming afgesloten alwaar art. 1288, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek de ouders verplicht om hierover een akkoord te bereiken.

De begroting van onderhoudsbijdragen doet in de praktijk echter vele moeilijkheden rijzen. In eerste instantie is de rechtspraak niet uniform. Er bestaan grote verschillen in begroting, afhankelijk van de rechter die wordt gevat. Dit fenomeen wordt nog versterkt doordat, afhankelijk van de context waar het geschil is ingebed, de vrederechter, de jeugdrechtbank, de rechtbank van eerste aanleg dan wel zijn voorzitter bevoegd zijn om hierover uitspraak te doen.

Verder is er een gebrek aan transparantie bij de begroting van onderhoudsbijdragen. De rechter verduidelijkt onvoldoende met welke gegevens hij rekening houdt bij de bepaling van de 'middelen', de 'kosten' en de verdeling ervan. Onderhoudsplichtigen zijn hierdoor minder geneigd om hun onderhoudsbijdragen te betalen, aangezien zij willen weten waarvoor zij moeten betalen.

Er ontbreekt ook een houvast (referentiekader) bij de onderhandelingen over de begroting van de onderhoudsbijdrage. Dit leidt tot spanningen tussen de onderhoudsplichtige en de onderhoudsgerechtigde. Er is geen basis van waaruit kan vertrokken worden.

Ten slotte bestaan zeer veel discussies over de kosten die al dan niet begrepen zijn in het forfaitair bepaalde en periodiek te betalen onderhoudsgeld. In de rechtsleer en rechtspraak wordt er een onderscheid gemaakt tussen

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les père et mère sont tenus d'assumer, à proportion de leurs facultés, l'entretien, la surveillance, l'éducation et la formation de leurs enfants (article 203, § 1er, du Code civil). Si la formation n'est pas achevée, l'obligation se poursuit après la majorité de l'enfant (article 203, § 2, du Code civil).

Lorsque les parents ne vivent plus ensemble, chacun d'eux peut réclamer à l'autre parent une contribution aux frais découlant de l'article 203, § 1er, du Code civil. Les parents peuvent également conclure un accord à ce sujet, pour autant que celui-ci ne méconnaisse pas les intérêts légitimes de l'enfant. Toute clause par laquelle un parent exonère l'autre parent de son obligation visée à l'article 203, § 1er, du Code civil est nulle. Un accord peut, par exemple, être conclu dans le cadre d'un divorce par consentement mutuel, auquel cas l'article 1288, 3°, du Code judiciaire oblige les parents à conclure un accord à ce sujet.

Dans la pratique, l'estimation des contributions alimentaires pose cependant de nombreux problèmes. Tout d'abord, la jurisprudence n'est pas uniforme. Il existe de grandes différences dans l'estimation selon le juge saisi. Ce phénomène est encore renforcé par le fait qu'en fonction du contexte du litige, ce sont le juge de paix, le tribunal de la jeunesse, le tribunal de première instance ou son président qui sont compétents pour statuer en la matière.

On note également un manque de transparence lors de l'estimation des contributions alimentaires. Le juge ne précise pas suffisamment les données dont il tient compte pour déterminer les 'moyens', les 'coûts' et leur répartition. Les débiteurs d'aliments sont de ce fait moins enclins à verser leurs contributions alimentaires, étant donné qu'ils veulent savoir pour quoi ils doivent payer.

Il n'y a pas non plus de point de repère (cadre de référence) lors des négociations menées sur l'estimation de la contribution alimentaire. Cette absence est source de tensions entre le débiteur et le créancier d'aliments. Il n'existe pas de règles sur lesquelles se baser.

Enfin, les frais qui seraient ou non compris dans les aliments fixés forfaitairement et payables périodiquement font l'objet de nombreuses discussions. La doctrine et la jurisprudence opèrent une distinction entre les frais

gewone en buitengewone kosten.¹ Er ontbreekt echter een sluitende definitie van wat «gewone» en «buitengewone» kosten zijn. Zeer veel problemen rijzen omtrent de schoolkosten en de kosten van vrijetijdsbesteding voor het kind.

De problemen eindigen evenwel niet ingeval de ouders tot een akkoord zijn gekomen of de rechter een bepaald bedrag aan onderhoudsbijdrage heeft vastgesteld. De discussie herleeft indien de ouder die daadwerkelijk instaat voor de zorgen bedoeld in artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek tot de vaststelling komt dat de kosten voor het kind zijn gestegen omwille van de leeftijd van het kind en de daarmee samenhangende meerkost voor onderwijs, primaire behoeften en ontplooiing.

Sommige onderhoudsgerechtigde ouders durven geen verhoging te vragen om dergelijk discussies te vermijden en uit angst dat de onderhoudsbijdrage niet meer, of althans onregelmatig, betaald zal worden. Andere onderhoudsgerechtigde ouders gebruiken de onderhoudsbijdrage als pasmunt voor het respecteren van de verblijfsregeling: «als je (onderhoudsplichtige ouder) niet méér wilt betalen, krijg je de kinderen niet meer te zien».

Ten slotte moet opgemerkt worden dat de wet niet bepaalt dat het bedrag van de onderhoudsbijdrage wordt geïndexeerd zoals dat het geval is bij de begroting van het persoonlijke onderhoudsgeld voor de gewezen echtgeno(o)t(e) na echtscheiding (zie art. 301, § 6, B.W.). De onderhoudsgerechtigde moet dit vragen aan de rechter of een indexeringsbeding laten opnemen in de overeenkomst. Gebeurt dit niet, dan volgt de te betalen onderhoudsbijdrage zelfs niet de ontwikkelingen in de consumptieprijzen.

Dit voorstel grijpt niet in op de begroting van de onderhoudsbijdrage zelf, maar wil voorkomen dat elke pijnlijke discussie over deze begroting opnieuw moet worden gevoerd na enige tijd.

Door op een objectieve wijze, gesteund op wetenschappelijk betrouwbare vaststellingen, de onderhoudsbijdrage op scharnierleeftijden automatisch aan te passen aan de stijgende kost van een kind, wil het voorstel ook de rechtszekerheid dienen. Op die manier wordt de onzekerheid omtrent de uitkomst van een rechterlijke beslissing voorkomen of wordt voorkomen dat opnieuw moet onderhandeld worden over het afgesproken bedrag.

¹ Zie S. BROUWERS, «Alimentatie», in G. VERSCHULDEN, S. BROUWERS, K. BOONE, I. MARTENS en K. VERSTRAETE, «Overzicht rechtspraak familierecht (2001-2006)», *T.P.R.* 2007, (141), nr. 534, p. 518-520.

ordinaires et les frais extraordinaires.¹ Il n'y a toutefois pas de définition exhaustive de ce que l'on entend par frais 'ordinaires' et «extraordinaires». Les frais scolaires et les frais relatifs aux loisirs de l'enfant sont à l'origine de très nombreux problèmes.

Les problèmes ne sont pas finis pour autant lorsque les parents sont parvenus à un accord, ou que le juge a fixé un montant déterminé pour la contribution alimentaire. La discussion repart de plus belle lorsque le parent, qui est effectivement responsable des soins visés à l'article 203, § 1er, du Code civil, constate que les frais relatifs à l'enfant ont augmenté avec l'âge et le surcoût que cela représente en matière d'enseignement, de besoins primaires et d'épanouissement.

Certains parents créanciers d'aliments n'osent pas demander d'augmentation pour éviter ce type de discussion et par crainte que la contribution ne soit plus versée, ou du moins plus régulièrement. D'autres parents créanciers d'aliments utilisent la contribution alimentaire comme moyen de pression en contrepartie du respect du régime de résidence «si tu (le parent débiteur d'aliments) ne veux plus payer, tu ne reverras plus tes enfants».

Enfin, il y a lieu de souligner que la loi ne prévoit pas que le montant de la pension alimentaire est indexé comme c'est le cas lors de l'estimation de la pension alimentaire personnelle en faveur de l'ex-conjoint après divorce (voir article 301, § 6, du Code civil). Le créancier d'aliments doit en faire la demande au juge ou faire inclure une clause d'indexation dans la convention. À défaut, la pension alimentaire qui doit être versée ne suit même pas l'évolution des prix à la consommation.

La présente proposition n'intervient pas au niveau de l'estimation de la pension alimentaire proprement dite, mais vise à éviter qu'après un certain temps, cette estimation doive à nouveau faire l'objet d'une discussion pénible.

En adaptant automatiquement et de manière objective, fondée sur des constats fiables scientifiquement, la pension alimentaire à des âges charnières au coût croissant d'un enfant, la proposition vise également à améliorer la sécurité juridique. On évite ainsi l'incertitude liée au résultat d'une décision judiciaire ou on évite de devoir renégocier le montant convenu.

¹ Voir S. BROUWERS, «Alimentatie», in G. VERSCHULDEN, S. BROUWERS, K. BOONE, I. MARTENS et K. VERSTRAETE, «Overzicht rechtspraak familierecht (2001-2006)», *T.P.R.* 2007, (141), n° 534, p. 518-520.

De verhoging gebeurt daarenboven op een transparante wijze. In het voorstel wordt bepaald met welke gegevens de Koning rekening moet houden bij de vaststelling van de verhogingscoëfficiënt. Op die manier weet de onderhoudsplichtige waarom en waarvoor hij meer moet betalen. De onderhoudsbijdrage zal daardoor ook niet meer gebruikt worden als pasmunt voor de naleving van de verblijfsregeling.

Verder wil het voorstel ook de discussies over «gewone» en «buitengewone» kosten zoveel mogelijk vermijden. De gemiddelde stijging van de kost van een normaal kind, die samenhangt met het bereiken van een scharnierleeftijd of scharniermoment in de opleiding, wordt door dit voorstel ondervangen.

Ten slotte kan bij de begroting ook rekening worden gehouden met de objectieve verhogingscoëfficiënt. Voortaan hoeft de rechter met het verloop van een aantal kosten geen rekening meer te houden bij de begroting. Hij stelt de basis vast op het tijdstip waarop de vraag wordt voorgelegd. Hetzelfde geldt bij de afsluiting van een overeenkomst aangaande de onderhoudsbijdragen. Dit belet evenwel niet dat partijen er van kunnen afwijken en uitdrukkelijk een andere wijze van herziening kunnen overeenkomen. Niettemin kan ook in dat geval rekening worden gehouden met het als gemeen recht voorgestelde model van verhoging dat bijgevolg als referentiekader gebruikt kan worden bij deze onderhandelingen.

Concreet bepaalt het voorstel dat, behoudens afwijkende overeenkomst, de toegekende onderhoudsbijdragen worden geïndexeerd en op geregelde tijdstippen met een coëfficiënt worden verhoogd. Het tijdstip waarop de verhoging plaatsvindt alsook de coëfficiënt van de verhoging worden door de Koning bepaald. De indieners gaan er van uit dat de gemiddelde kost voor een kind toeneemt naarmate het ouder wordt² en refereren hiervoor naar het model van de kinderbijslag. De kinderbijslag is een maandelijkse bijdrage in de kosten van onderhoud en opvoeding van een kind³ en bestaat uit een basisbedrag dat aangevuld wordt met een leeftijdstoeslag.

La majoration s'effectue en outre d'une manière transparente. La proposition prévoit de quels éléments le Roi doit tenir compte pour déterminer le coefficient de majoration. De cette manière, le débiteur d'aliments sait pour quoi et pour quelle raison il doit payer davantage. De ce fait, la pension alimentaire ne sera plus non plus utilisée comme monnaie d'échange pour le respect du régime de résidence.

En outre, la proposition vise également à éviter autant que possible les discussions relatives aux frais «ordinaires» et «extraordinaires». Elle tient compte de l'augmentation moyenne du coût d'un enfant normal, augmentation liée au fait que l'enfant atteint un âge charnière ou un moment charnière dans sa formation.

Enfin, il est également possible de tenir compte, lors de l'estimation, du coefficient objectif de majoration. Désormais, le juge ne doit plus tenir compte de l'évolution d'un certain nombre de coûts lors de l'estimation. Il détermine la base au moment où il est saisi de la demande. Il en va de même lors de la conclusion d'une convention concernant les pensions alimentaires. Toutefois, cela n'empêche pas les parties de pouvoir y déroger et de convenir explicitement d'une autre méthode de révision. Néanmoins, même dans ce cas, il peut être tenu compte du modèle de majoration proposé en tant que droit commun et qui peut par conséquent être utilisé comme cadre de référence lors de ces négociations.

Concrètement, la proposition dispose que, sauf convention dérogatoire, la contribution alimentaire allouée est indexée et majorée à intervalles réguliers sur la base d'un coefficient déterminé. Le moment et le coefficient de cette majoration sont fixés par le Roi. Nous estimons que le coût d'un enfant augmente avec l'âge² et renvoyons à cet égard au modèle des allocations familiales. Les allocations familiales sont une participation mensuelle aux frais d'entretien et d'éducation de l'enfant³ et sont composées d'un montant de base et d'un supplément lié à l'âge.

² De leeftijd vormt ook een criterium waarmee bij de begroting van het basisbedrag rekening wordt gehouden. Enkele voorbeelden hiervan zijn de methode-Renard (voor een toelichting, zie: J.-L. FRANEAU, «Une méthode logique et transparente pour déterminer la part contributive équitable des parents dans les frais d'entretien et d'éducation de leurs enfants», *Div. Act.* 1995, 131-140) en de onderhoudsgeldcalculator van de gezinsbond.

³ Zie ook Grondwettelijk Hof 30 oktober 2008, nr. 145/2008, www.grondwettelijkhof.be, overweging B.5. Het Hof preciseert dat de kinderbijslag slechts een gedeeltelijke compensatie bevat voor de toegenomen lasten die door het gezin worden gedragen wanneer het zich uitbreidt.

² Le critère de l'âge est également pris en compte pour déterminer le montant de base. Cette pratique est notamment illustrée par la méthode Renard (voir à cet égard: J.-L. FRANEAU, «Une méthode logique et transparente pour déterminer la part contributive équitable des parents dans les frais d'entretien et d'éducation de leurs enfants», *Div. Act.* 1995, 131-140) et par le calculateur de la part contributive de la ligue des familles.

³ Voir également le considérant B.5 de l'arrêt n° 145/2008 de la Cour constitutionnelle du 30 octobre 2008, <http://www.courconstitutionnelle.be>, dans lequel la Cour précise que l'octroi d'allocations familiales n'est qu'une compensation partielle à l'augmentation des charges supportées par le ménage lors de l'extension de celui-ci.

Voor een enig kind geboren na 1991 bedraagt de kinderbijslag voor een werknemer 83,40 euro.⁴ Vanaf de leeftijd van zes jaar wordt dit bedrag verhoogd met 14,53 euro. Vanaf de leeftijd van twaalf jaar komt er nog een bedrag van 22,12 euro bovenop. Eens het kind de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt, wordt de bijslag nog eens verhoogd met 25,50 euro.⁵

Het basisbedrag is in het voorstel de door de rechter vastgestelde of de door partijen onderhandelde onderhoudsbijdrage. De leeftijdstoelage is echter een coëfficiënt die op dat basisbedrag moet toegepast worden in plaats van een vast bedrag. Zoals bij het systeem van de kinderbijslag, wordt bepaald dat de verhoging wordt toegepast de maand volgend op de maand waarin het kind de door de Koning bepaalde leeftijd heeft bereikt.

Dit systeem is niet nieuw. In de notariële praktijk wordt aangeraden om de stijgende behoeften van een kind op te vangen door een trapsgewijze verhoging van de bijdragen op zogenaamde scharnierleeftijden (bvb. 6, 12, 15, 18 jaar) of scharniermomenten in de opleiding (overgang naar de lagere school, lager middelbaar onderwijs, hoger middelbaar onderwijs, hogere of universitaire studies) op te nemen in de familierechtelijke overeenkomst voorafgaand aan de echtscheiding door onderlinge toestemming. De verhoging kan geschieden aan de hand van een vast bedrag of een vooraf te bepalen percentage op de betaalde onderhoudsbijdrage.⁶

De objectieve verhoging doet geen afbreuk aan de door partijen of door de rechter vastgestelde bijdrage naar evenredigheid van de middelen. Een voorbeeld zal dit duidelijk maken. Een rechter stelt een onderhoudsbijdrage van 125 euro per maand voor een enig kind van één jaar oud vast. De Koning bepaalt dat het bedrag van het onderhoudsgeld wordt verhoogd met 10% vanaf het bereiken van de leeftijd van zes jaar. De onderhoudsbijdrage wordt vanaf die leeftijd aldus op 137,50 euro per maand vastgesteld. Welnu, die verhoging is berekend op de verhoging van de totale kost voor een gemiddeld kind vanaf die leeftijd. Het bedrag van de onderhoudsbijdrage geeft niet de totale kost van een kind weer, maar wel het aandeel dat één van beide ouders aan de andere ouder moet betalen teneinde het evenwicht in de bijdrage naar evenredigheid van de middelen te herstellen. Het bedrag van de onderhoudsbijdrage wordt verhoudings-

Pour un enfant unique né après 1991, les allocations familiales s'élèvent à 83,40 euros pour les travailleurs salariés.⁴ Ce montant est majoré de 14,53 euros à partir de l'âge de six ans, de 22,12 euros à partir de douze ans et de 25,50 euros dès que l'enfant a atteint l'âge de dix-huit ans.⁵

Dans la présente proposition, le montant de base est la contribution alimentaire fixée par le juge ou convenue par les parties. Le supplément lié à l'âge est toutefois déterminé à l'aide d'un coefficient appliqué à ce montant de base, et non un montant fixe. Comme dans le régime des allocations familiales, il est disposé que la majoration est appliquée à partir du mois suivant le mois au cours duquel l'enfant a atteint l'âge fixé par le Roi.

Ce système n'est pas neuf. La pratique notariale conseille de répondre à l'augmentation des besoins de l'enfant en majorant graduellement les contributions à chaque âge charnière (par exemple à 6, 12, 15 et 18 ans) ou pour chaque transition majeure dans la formation scolaire (entrée dans l'enseignement primaire, dans l'enseignement secondaire inférieur, dans l'enseignement secondaire supérieur et dans l'enseignement supérieur non universitaire ou universitaire) dans la convention réglant les aspects familiaux établie avant le divorce par consentement mutuel. Cette majoration peut correspondre à un montant fixe ou à un pourcentage préétabli de la contribution alimentaire allouée.⁶

La majoration objective ne remet pas en cause la contribution fixée par les parties ou par le juge à proportion des facultés. Un exemple explicitera ce propos. Un juge fixe une pension alimentaire d'un montant de 125 euros par mois pour un enfant unique âgé d'un an. Le Roi détermine que le montant de la pension alimentaire est majoré de dix pour cent à partir du moment où l'enfant atteint l'âge de six ans. La pension alimentaire est donc fixée à 137,50 euros par mois à partir de cet âge. Or, cette majoration est calculée sur l'augmentation du coût total d'un enfant moyen à partir de cet âge. Le montant de la pension alimentaire ne reflète pas le coût total d'un enfant, mais bien la part qu'un des deux parents doit verser à l'autre afin de rétablir l'équilibre de la contribution à proportion des facultés. Le montant de la pension alimentaire est augmenté proportionnellement, mais il en va de même *de facto* pour la contribution que

⁴ Zie artikel 40 en 76bis Kinderbijslagwet Werknemers.

⁵ Zie artikel 44 en 76bis Kinderbijslagwet Werknemers.

⁶ Zie F. BUYSENS, «Echtscheiding door onderlinge toestemming», in *Postuniversitaire Cyclus Notariaat*, Leuven, maandag 15 oktober 2007, nr. 46; S. BROUWERS, «Echtscheiding door onderlinge toestemming», in *Bibliotheek Burgerlijk Recht Laricier*, nr. 4, Brussel, Laricier, 2005, 120-121.

⁴ Cf. articles 40 et 76bis des lois coordonnées relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés.

⁵ Cf. articles 44 et 76bis des lois coordonnées relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés.

⁶ Cf. F. BUYSENS, «Echtscheiding door onderlinge toestemming», in *Postuniversitaire Cyclus Notariaat*, Louvain, lundi 15 octobre 2007, n° 46; S. BROUWERS, «Echtscheiding door onderlinge toestemming», in *Bibliotheek Burgerlijk Recht Laricier*, n° 4, Bruxelles, Laricier, 2005, pp. 120-121.

gewijs opgetrokken, maar dit geldt *de facto* ook voor de bijdrage die de andere ouder in natura levert. Indien de bijdrage niet wordt aangepast, draagt de ouder die zijn aandeel in natura levert aldus volledig de meerkost. Dit is strijdig met artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek dat bepaalt dat de ouders naar evenredigheid van hun middelen zorgen voor het kind.

De automatische verhogingen doen ook geen afbreuk aan het recht om de herziening te vragen van de onderhoudsbijdrage in het licht van de bijdrage naar evenredigheid van de middelen. Evenmin raakt dit systeem aan de invordering van eventuele buitengewone kosten die geen rechtstreeks verband houden met de toegenomen leeftijd van het kind of die betrekking hebben op de bijzondere situatie waarin het kind verkeert. Het voorstel wil enkel voorkomen dat er een nodeloze en opnieuw pijnlijke discussie gevoerd moet worden omtrent het bedrag van de bijdrage in het licht van de toegenomen kosten die samenhangen met de leeftijd van het kind.

De coëfficiënt houdt enkel rekening met de gemiddelde toename van de kost voor een normaal kind. Dit belet bijvoorbeeld niet dat de gezondheidstoestand (bvb. hospitalisatiekosten), de bijzondere scholing (bvb. huur van een kot, bijkomend lesmateriaal, enz.) of vorming (bvb. stages, kampen, speciale uitrusting, enz.) van het kind buitengewone kosten kunnen veroorzaken waarmee de coëfficiënt geen rekening houdt.

Teneinde de onderhoudsplichtige niet voor verrassingen te plaatsen, wordt in de rechterlijke beslissing gewag gemaakt van deze automatische verhogingen van de onderhoudsbijdrage die samenhangen met de toename van de kost in functie van de leeftijd.

Aan de rechter wordt de mogelijkheid geboden om in functie van de concrete omstandigheden de objectieve verhogingsformules aan te passen of te corrigeren. De verhogingscoëfficiënt wordt immers op scharnierleeftijden toegepast en bestrijkt een periode waarin de gemiddelde kost voor een gewoon kind toeneemt. Zo kan het aangewezen zijn dat de eerste objectieve verhoging niet wordt toegepast omdat de onderhoudsbijdrage werd begroot kort vóór het tijdstip waarop de objectieve verhoging normaal toegepast moet worden. De rechter moet uitdrukkelijk motiveren waarom hij van het basissysteem afwijkt. Dit kan enkel om bepaalde redenen.

l'autre parent apporte en nature. Si la contribution n'est pas adaptée, le parent qui apporte sa part en nature supporte donc intégralement le surcoût, ce qui est contraire à l'article 203, § 1er, du Code civil, qui prévoit que les parents assument la charge de leur enfant à proportion de leurs facultés.

Les majorations automatiques ne portent pas non plus préjudice au droit de demander la révision de la pension alimentaire à la lumière de la contribution à proportion des facultés. Ce système n'affecte pas davantage le recouvrement des frais extraordinaires éventuels qui ne sont pas directement liés à l'avancement en âge de l'enfant ou qui ont trait à sa situation particulière. La proposition vise seulement à éviter que le montant de la contribution ne doive faire l'objet d'une discussion inutile et nouvelle pénible à la lumière de l'augmentation des coûts liée à l'âge de l'enfant.

Le coefficient tient uniquement compte de l'augmentation moyenne du coût d'un enfant normal, ce qui n'empêche pas, par exemple, que l'état de santé (par exemple, des frais d'hospitalisation), les études (par exemple, la location d'une chambre d'étudiant, le matériel de cours supplémentaire, etc..) ou la formation (par exemple, des stages, des camps, un équipement spécial, etc.) spécifiques de l'enfant puissent occasionner des frais extraordinaires dont le coefficient ne tient pas compte.

Afin d'éviter toute mauvaise surprise au débiteur d'aliments, la décision judiciaire fait état de ces majorations automatiques de la pension alimentaire qui sont inhérentes à l'augmentation du coût en fonction de l'âge.

La possibilité est offerte au juge d'adapter ou de corriger les formules de majoration objective en fonction des circonstances concrètes. Le coefficient de majoration est en effet appliqué aux âges charnières et couvre une période au cours de laquelle le coût moyen d'un enfant ordinaire augmente. C'est ainsi qu'il peut s'indiquer de ne pas appliquer la première majoration objective parce que le montant de la pension alimentaire a été estimé juste avant le moment où la majoration objective doit normalement être appliquée. Le juge doit motiver explicitement la raison pour laquelle il déroge au système de base, ce qui n'est possible que pour des motifs déterminés.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Artikel 203*bis*, § 2, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de onderhoudsgelden toegekend door een rechterlijke beslissing automatisch worden aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen. De rechter kan, rekening houdende met de individuele omstandigheden van de zaak, uitdrukkelijk afwijken van de koppeling tussen het basisbedrag en het indexcijfer.

De automatische indexering is ook van toepassing op een overeenkomst die een bijdrage in de kosten bedoeld in artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek vaststelt, tenzij de overeenkomst daar uitdrukkelijk van zou afwijken. Er wordt geen afbreuk gedaan aan de beoordelingsvrijheid van de partijen bij de bepaling van hun onderlinge bijdrage (de zogenaamde *contributio*).

Paragraaf 3 bepaalt dat het bedrag van de uitkering automatisch wordt verhoogd wanneer het kind een door de Koning bepaalde scharnierleeftijd heeft bereikt en dit volgens een coëfficiënt die de Koning bepaalt.

De Koning houdt bij de bepaling van de leeftijd en de coëfficiënt rekening met de gemiddelde toename van kosten voor levensonderhoud, opleiding en ontplooiing van een kind in verhouding tot zijn leeftijd. Het systeem van de kinderbijslag kan hierbij als referentie gelden. Tevens kan de Koning een beroep doen op de theoretische kost van een kind op een bepaalde leeftijd zoals objectief en wetenschappelijk vastgesteld door onder andere de methode-Renard⁷ om de stijging van de kosten voor het kind in samenhang met de leeftijd te bepalen.

De verhoging gaat in de maand volgend op de maand waarin het kind de door de Koning bepaalde leeftijd heeft bereikt.

De rechter die een ouder veroordeelt tot betaling van een uitkering als bijdrage in de kosten bedoeld in artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek, moet in zijn vonnis melding maken van het koninklijk besluit zodat de onderhoudsplichtige niet voor verrassingen komt te staan. Dit is uiteraard niet vereist ingeval de rechter bij toepassing van paragraaf 4 afwijkt van het systeem van automatische verhoging en in de mate dat hij daar van afwijkt. Indien de rechter bijvoorbeeld van oordeel is dat enkel de eerste automatische verhoging geen toepassing vindt, moet hij in zijn vonnis wel melding maken van het koninklijk besluit.

⁷ Zie R. RENARD, «Divorce, coût de l'enfant, pension alimentaire et fiscalité», *J.T.* 1986, 103; R. RENARD, «Proposition de contribution alimentaire», aangehaald door D. BAUER, «Du coût de l'enfant à la contribution alimentaire», *Journ. dr. jeun.* 1997, 61.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

L'article 203*bis*, § 2, du Code civil prévoit que la pension alimentaire octroyée par une décision judiciaire est automatiquement adaptée aux fluctuations de l'indice des prix à la consommation. Le juge peut, compte tenu des circonstances particulières de la cause, déroger expressément à la liaison du montant de base à l'indice.

L'indexation automatique est également applicable à une convention fixant une contribution aux frais visés à l'article 203, § 1er, du Code civil, à moins que la convention y déroge expressément. La présente proposition de loi ne porte pas préjudice à la liberté d'appréciation des parties dans la détermination de la contribution mutuelle (*contributio*).

Le § 3 prévoit que le montant de l'allocation est automatiquement majoré lorsque l'enfant a atteint un âge charnière fixé par la Roi, et ce, selon un coefficient déterminé par la Roi.

Pour fixer l'âge et le coefficient, la Roi tient compte de l'augmentation moyenne des frais afférents à l'entretien, à l'éducation et à l'épanouissement de l'enfant en fonction de son âge. Il peut se référer pour ce faire au système des allocations familiales. La Roi peut également s'appuyer sur le coût théorique d'un enfant à un âge donné tel qu'il est fixé scientifiquement et objectivement par la méthode Renard⁷, notamment, pour déterminer l'augmentation des frais relatifs à l'enfant en fonction de l'âge.

L'augmentation prend cours le mois qui suit le mois durant lequel l'enfant a atteint l'âge fixé par la Roi.

Le juge qui condamne un parent au paiement d'une pension à titre de contribution aux frais visée à l'article 203, § 1er, du Code civil doit mentionner l'arrêté royal dans son jugement afin que le débiteur d'aliments ne soit pas pris au dépourvu. Cette mention n'est évidemment pas requise lorsqu'en application du paragraphe 4, le juge déroge au système d'augmentation automatique et dans la mesure où il y déroge. Si le juge estime, par exemple, que seule la première augmentation automatique n'est pas d'application, il est effectivement tenu de mentionner l'arrêté royal dans son jugement.

⁷ Voir R. RENARD, «Divorce, coût de l'enfant, pension alimentaire et fiscalité», *J.T.* 1986, 103; R. RENARD, «Proposition de contribution alimentaire», cité par D. BAUER, «Du coût de l'enfant à la contribution alimentaire», *Journ. dr. jeun.* 1997, 61.

Aan de rechter wordt een beoordelingsruimte gelaten om rekening te houden met de individuele omstandigheden van iedere zaak. Hij kan omwille van bepaalde omstandigheden die hij moet aangeven in zijn vonnis of arrest een ander systeem van verhoging van de uitkering opleggen. Een afwijking kan zowel op de automatische indexering (bvb. het gezondheidsindexcijfer) als op leeftijdstoelagen betrekking hebben. Een afwijking van de automatische indexering kan bijvoorbeeld nuttig zijn in het geval dat de schuldenaar een niet-geïndexeerd inkomen heeft.⁸ De rechter moet in zijn vonnis of arrest het toe te passen systeem verduidelijken.

Het is niet uitgesloten dat, gelet op de omstandigheden van de zaak die uitdrukkelijk worden vermeld in het vonnis of arrest, de rechter van oordeel is dat de onderhoudsbijdrage niet van rechtswege moet worden verhoogd. Dit kan onder meer verantwoord worden door de (toenemende) inkomsten van het kind zelf, de omvang van de bijdrage, de verblijfsregeling en de geringe middelen waarover de onderhoudsplichtige beschikt. De verhoging mag er ook niet toe leiden dat aan het kind een stand wordt bezorgd (cf. art. 204 B.W.).

De rechter kan het systeem van de verhoging ook aanpassen. Hij zou onder meer kunnen bepalen dat een verhoging slechts ingaat op uitdrukkelijke vraag van de onderhoudsgerechtigde, bijvoorbeeld na aanmaning. Verder zou de rechter ook kunnen bepalen dat de eerste automatische verhoging van de bijdrage niet van toepassing is omdat hij bij de begroting of de herziening van de bijdrage reeds rekening heeft gehouden met dit gegeven.

Artikel 3

Aan de Koning wordt de bevoegdheid gegeven om te bepalen wanneer de wet in werking treedt. De wet kan maar pas in werking treden vanaf het tijdstip waarop het koninklijk besluit dat ter uitvoering van artikel 203bis, § 3, van het Burgerlijk Wetboek werd getroffen, in werking treedt.

Katrien SCHRYVERS (CD&V)
Mia DE SCHAMPELAERE (CD&V)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)

⁸ Vgl. met het persoonlijke onderhoudsgeld na echtscheiding: I. MARTENS, «De onderhoudsuitkering na echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting», in P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (57), 89-90.

Une marge d'appréciation est laissée au juge pour lui permettre de tenir compte des circonstances individuelles de chaque affaire. Il peut imposer un autre système d'augmentation de la pension en raison de conditions particulières qu'il doit indiquer dans son jugement ou dans son arrêt. La dérogation peut porter tant sur l'indexation automatique (p.ex. indice-santé) que sur les suppléments d'âge. Une dérogation à l'indexation automatique peut, par exemple, se justifier lorsque le débiteur perçoit un revenu non indexé.⁸ Le juge doit préciser le système applicable dans son jugement ou son arrêt.

Il n'est pas exclu que le juge estime, eu égard aux circonstances de l'affaire qui sont explicitement mentionnées dans le jugement ou l'arrêt, qu'il n'y a pas lieu d'augmenter d'office la pension alimentaire. Cette décision peut notamment se justifier par les revenus (croissants) de l'enfant lui-même, par le montant de la contribution, le régime de résidence et les moyens financiers limités dont dispose le débiteur d'aliments. L'augmentation ne peut pas non plus procurer un établissement à l'enfant (cf. art. 204 du Code civil).

Le juge peut également adapter le système d'augmentation. Il pourrait notamment déterminer qu'une augmentation n'est due qu'à la demande expresse du créancier d'aliments, après une sommation, par exemple. En outre, le juge pourrait également prévoir que la première augmentation automatique de la contribution n'est pas d'application parce qu'il a déjà tenu compte de cette donnée lors de l'estimation ou de la révision de la contribution.

Article 3

Le Roi est habilité à fixer la date d'entrée en vigueur de la loi. Celle-ci ne peut entrer en vigueur qu'après l'entrée en vigueur de l'arrêté royal pris en exécution de l'article 203bis, § 3, du Code civil.

⁸ À comparer avec la pension alimentaire personnelle après un divorce: I. MARTENS, «De onderhoudsuitkering na echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting», in P. SENAEVE, F. SWENNEN et G. VERSCHULDEN (eds.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (57), 89-90.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 203*bis* van het Burgerlijk Wetboek, waarvan de bestaande tekst paragraaf 1 zal vormen, wordt aangevuld met de paragrafen 2, 3 en 4, luidende:

«§ 2. De rechter die de uitkering toekent, stelt vast dat deze van rechtswege wordt aangepast aan het indexcijfer van de consumptieprijzen.

Het basisbedrag van de uitkering stemt overeen met het indexcijfer van de consumptieprijzen van de maand waarin het vonnis of het arrest dat de bijdrage van elk der ouders in de kosten bedoeld in artikel 203, § 1, vaststelt, kracht van gewijsde heeft verkregen, tenzij de rechter er anders over beslist. Om de twaalf maanden wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast in verhouding tot de verhoging of de verlaging van het indexcijfer van de consumptieprijzen van de overeenstemmende maand.

Deze wijzigingen worden op de uitkeringen toegepast vanaf de vervalddag die volgt op de bekendmaking van het in aanmerking te nemen nieuwe indexcijfer in het *Belgisch Staatsblad*.

Deze bepaling is, onverminderd enig andersluidend beding, ook van toepassing op overeenkomsten die de bijdrage van elk der ouders in de kosten bedoeld in artikel 203, § 1, vaststellen.

§ 3. Behoudens afwijkende overeenkomst wordt het bedrag van de door de rechter toegekende of door partijen overeengekomen bijdrage van elk der ouders in de kosten bedoeld in artikel 203, § 1, op de door de Koning bepaalde leeftijd van het kind van rechtswege verhoogd volgens een coëfficiënt die hij bepaalt.

De Koning houdt daarbij rekening met de gemiddelde toename aan behoeften van een kind in verhouding tot zijn leeftijd. Inzonderheid houdt de Koning rekening met de toegenomen kost voor levensonderhoud, opleiding en ontplooiing.

De verhoging gaat in de maand volgend op de maand waarin het kind de door de Koning bepaalde leeftijd heeft bereikt.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 203*bis* du Code civil, dont le texte actuel formera le paragraphe 1er, est complété par les paragraphes 2, 3 et 4 rédigés comme suit:

«§ 2. Le juge qui accorde la pension constate que celle-ci est adaptée de plein droit à l'indice des prix à la consommation.

Le montant de base de la pension correspond à l'indice des prix à la consommation du mois au cours duquel le jugement ou l'arrêt fixant la contribution aux frais de chacun des parents visée à l'article 203, § 1er, est coulé en force de chose jugée, à moins que le juge en décide autrement. Tous les douze mois, le montant de la pension est adapté de plein droit en fonction de la hausse ou de la baisse de l'indice des prix à la consommation du mois correspondant.

Ces modifications sont appliquées à la pension dès l'échéance qui suit la publication au *Moniteur belge* de l'indice nouveau à prendre en considération.

Sous réserve de toute stipulation contraire, cette disposition s'applique également aux conventions déterminant la contribution aux frais de chacun des parents visée à l'article 203, § 1er.

§ 3. Sauf convention contraire, le montant de la contribution aux frais de chacun des parents accordée par le juge ou convenue par les parties telle que visée à l'article 203, § 1er, est augmenté de plein droit au moment où l'enfant atteint l'âge fixé par le Roi selon un coefficient qu'il détermine.

Le Roi tient compte, en la matière, de l'augmentation moyenne des besoins d'un enfant en fonction de son âge. Le Roi tient compte, en particulier, de l'augmentation des coûts liés à l'entretien, à la formation et à l'épanouissement de l'enfant.

L'augmentation prend cours le mois qui suit le mois au cours duquel l'enfant a atteint l'âge fixé par le Roi.

Elke veroordeling tot betaling van een bijdrage in de kosten bedoeld in artikel 203, § 1, maakt melding van het koninklijk besluit dat ter uitvoering van deze paragraaf werd getroffen, tenzij de rechter bij toepassing van § 4 uitdrukkelijk anders bepaalt.

§ 4. De rechter kan in bepaalde omstandigheden afwijken van het systeem van automatische verhoging van de uitkering als bedoeld in § 2 en § 3. De rechter verduidelijkt, in voorkomend geval, welk systeem van toepassing is.»

Art. 3

Deze wet treedt in werking op ...

De Koning kan een datum van inwerkingtreding bepalen voorafgaand aan de datum vermeld in het eerste lid.

6 november 2008

Katrien SCHRYVERS (CD&V)
Mia DE SCHAMPHELAERE (CD&V)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)

Toute condamnation au paiement d'une contribution aux frais telle que visée à l'article 203, § 1er, fait mention de l'arrêté royal pris en exécution du présent paragraphe, à moins que le juge en décide expressément autrement par application du § 4.

§ 4. Dans certaines circonstances, le juge peut déroger au système de l'augmentation automatique de la pension visé aux §§ 2 et 3. Le juge précise, le cas échéant, quel système est d'application.»

Art. 3

La présente loi entre en vigueur le ...

Le Roi peut fixer une date d'entrée en vigueur antérieure à la date mentionnée à l'alinéa 1er.

6 novembre 2008